

Tittel	Tilleggskrav ved import/innførsel av levende småfe til Norge
Dato	01.05.2024
Erstatter	Tilleggskrav levende småfe versjon 2014

Norsk husdyrnæring ønsker en føre-var holdning til import, der risikoen ved å importere blir vurdert opp mot nytteverdien av importen. Det er størst risiko for å spre smitte ved flytting av levende dyr sammenliknet med sæd og embryo. Norsk husdyrnæring vil derfor alltid anbefale å importere nytt avlsmateriale i form av sæd og embryo fremfor import av levende dyr.

Alle offentlige krav må være oppfylt ved import. Kontakt Mattilsynet for informasjon om offentlige bestemmelser. Eksportør må også kontakte veterinærmyndighetene på avsenderstedet for å få informasjon om krav som gjelder.

Koorimp kan endre eller legge til andre krav dersom innførsel eller import skjer fra et område eller land med mistenkt eller verifisert sykdomsutbrudd hos småfe eller andre drøvtyggere.

Det er viktig å kontakte KOORIMP tidlig i prosessen når man planlegger å importere dyr. KOORIMP vurderer dyrehelsen i avsenderlandet og eksportbesetningen, og tilpasser tilleggskravene etter det. Dette er en oversikt over minimumskravene ved import av levende småfe. Fullstendig oversikt over tilleggskrav blir utarbeidet etter at KOORIMP har vurdert avsenderland og eksportbesetning. Tilleggskravene skal dokumenteres i eget skjema og ved laboratorierapporter. Alle prøveresultater skal være negative for de smittestoffene det er undersøkt for.

Krav til eksportbesetningen:

Generelt krav: Det skal ikke importeres dyr fra besetninger som har restriksjoner. Det skal heller ikke importeres dyr fra besetninger som har sykdommer som er på norsk Liste 1, selv om denne sykdommen ikke har restriksjoner i eksportlandet. Sauesykdommer på liste 1 i Norge er: blåtunge, brucellose, miltbrann, munn og klauvsjuka (MKS), saue- og geitekopper og småfepest

- Det skal ikke importeres fra besetninger som har importert levende dyr.
- Veterinær som kjenner eksportbesetningen, samt eier, skal attestere at det ikke har vært grunnlag for mistanke om **ondartet fotråte, saueskabb (*Psoroptes ovis*, kan også gå på geit) eller byllesjuka** (CLA, *Corynebacterium pseudotuberculosis*) i besetningen de siste 5 årene.
- Lentivirus: Besetningen skal ha status M3 eller tilsvarende dokumentasjon for småfe lentivirus (mædi/visna - CAE).
Merk: Dyr fra besetninger som ikke har M3-status eller tilsvarende, skal stå i isolat godkjent av Mattilsynet etter ankomst til Norge. Det frarådes å importere dyr som kommer fra besetninger som ikke overvåker for mædi, da det kan innebære vesentlig forhøyet risiko for å få inn dyr som bærer smitte.
- Det skal ikke vaksineres mot paratuberkulose i besetningen. De ti eldste dyra i eksportbesetningen skal være undersøkt for paratuberkulose. Anerkjente metoder inkluderer PCR på avføring, dyrkning av avføring med avlesning tidligst etter fire måneder,

eller blodprøve (serologi) med negativt resultat. Dersom mordyrene til eksportdyra fremdeles er en del av besetningen, skal de inngå i testgruppen.

- Chlamydia abortus: 10 dyr i besetningen skal være undersøkt serologisk for smittsom (enzootisk) abort (*Chlamydia abortus*).

Krav til eksportdyr:

- **Opprinnelse:** Dyrene skal være født i eksportlandet.
- **Isolat:** Dyrene skal siste 30 dager før sending oppstalles i et isolat (eget rom) med tilstrekkelig biosikkerhet atskilt fra dyr som ikke skal eksporteres til Norge. Dette skal attesteres av veterinæren.
- **Veterinærattest:** Veterinær skal attestere at eksportdyrene er klinisk friske og fri fra symptomer på fotrâte, byllesjuka (CLA, *Corynebacterium pseudotuberculosis*) og ektoparasitter.
- **Prøvetaking:** i isolatperioden de siste 30 dagene før sending skal dyrene undersøkes med negativt resultat for:
 - **Salmonella** (avføringsprøve til dyrking to ganger med minst to ukers intervall)
 - **Border disease** (Border disease virus antistoff og virusantigen)
 - **Q-feber** (*Coxiella burnettii* antistoff)
 - **Byllesjuka** (CLA, *Corynebacterium pseudotuberculosis*, antistoff) Dette er et krav for geit, samt for sau som skal til besetning der det også er geit eller som skal beite i områder der det også beiter geit.
 - **Blåtunge** (Blåtungevirus antistoff) Hvis dyra er positive for blåtunge antistoffer skal de testes for blåtungevirus med PCR-teknikk med negativt resultat tidligst 7 dager før eksport til Norge. Dette gjelder ikke dyr som kommer fra land som har hatt fristatus for blåtunge i minst 6 måneder.
 - **Ondartet fotrâte, prøvetaking og behandling:**
 - I forbindelse med at dyra settes i eksportisolat, skal de undersøkes og det skal tas prøver av eksportdyra.
 - Hele flokken, også dyr som ikke skal til Norge, skal observeres av veterinær, spesielt med tanke på halthet og symptomer på klauvlidelser.
 - Alle dyr som skal til Norge skal få klauvene undersøkt av veterinær. De må snus rundt, klauvene og klauvspalten må rengjøres og inspiseres.
 - Alle dyr som har symptomer ved klinisk undersøkelse skal prøvetas. Det skal uansett tas minst 10 prøver, slik at hvis mindre enn 10 dyr har symptomer skal også klinisk friske dyr prøvetas. Hvis antall importdyr er flere enn 100, skal minimum 10 % av dyra prøvetas.
 - Prøvene kan pooler 2 og 2, slik at det blir kjørt 5 analyser. Prøvene må sendes til Veterinærinstituttet i Ås. Importør må selv bære utgifter til veterinær, forsendelse og analyser. Kontakt Veterinærinstituttet i Ås for informasjon om pris på analyser.
 - Resultatene av prøvene må følges opp som følger:
 - 16s PCR-negative svar: OK
 - 16s PCR-positiv og PCR-diff-lavvirulent: OK
 - 16s PCR-positiv og PCR-diff-virulent: dyra er smittet med virulente varianter og import kan ikke gjennomføres.
 - 16s PCR-positiv og PCR-diff-virulent og PCR-diff-lavvirulent: dyra er smittet med virulente og lavvirulente varianter og import kan ikke gjennomføres.
 - 16s PCR-positiv prøver men ingen av de 5 poolede prøver gir diff-resultat: nye prøver må tas.

- Fotbad: Dyrene skal fotbades dagen før eller samme dag som de sendes til Norge. For virkestoff og prosedyre se vedlegg 1.
- Parasitter: avføringsprøver for både rundorm og iktediagnostikk tas av alle individer som skal eksporteres før behandling som nevnt under.
- **Behandling før eksport:**
 - Parasitter: Ivermectin eller doramectin **injeksjon** (sau: 0,2 mg/kg, geit: 0,4 mg/kg) i perioden 30 til 7 dager før eksport. Hensikt: sanere dyra for de fleste innvollparasitter, særlig medikamentresistente parasitter.
 - *Fasciola hepatica*: Behandling med triclabendazol 5% oral suspensjon ca 7 dager før eksport.
 - Leptospirose: oxytetracyclindihydrat 20 mg/kg som engangsbehandling. Denne behandlingen kan tidligst skje etter prøveuttak for ondartet fotrâte og annen gangs prøveuttak for salmonella. Hensikt: behandle dyra for eventuell smitte med leptospirosebakterier.

Etter ankomst til Norge:

Ved ankomst til Norge skal dyra isoleres.

Fotbad: Dyra skal behandles med fotbad med desinfeksjonsmiddel med dokumentert effekt i minst 20 minutter før de settes i isolat. Se vedlegg 1.

Parasittdiagnostikk:

- Hensikt: å sanere dyra for eventuell smitte med innvollparasitter. NB! Tilbakeholdelsestid slakt
- Avføringsprøver: både rundorm og iktediagnostikk av alle individer som er importert før (1 mnd) første beiteslipp. Avhengig av resultat vil dette utløse eller ikke utløse videre behandling. Resultat av diagnostikk sendes til Koorimp som vil vurdere og eventuelt kreve videre behandling.

Veterinærundersøkelse: Før frigivelse fra isolat skal dyra ha gjennomgått klinisk undersøkelse utført av veterinær. Attesten vedlegges skjema X. Dersom importdyr settes direkte inn i besetning med andre dyr, må både importdyra og øvrige dyr gjennomgå samme behandling som importdyra skal gjennomgå i isolat.

Salg av livdyr: Livdyr kan tidligst selges fra besetning som har importert dyr 18 måneder etter at dyrene kom til Norge. Under denne perioden skal det heller ikke være smittemessig kontakt med andre husdyrhold (for eksempel fellesbeite, vær- og bukkeringer, kåringer og lignende). Salg av livdyr fra besetningen kan først skje etter at besetningen har gjennomgått klinisk undersøkelse utført av veterinær, og det er gjennomført undersøkelser i samsvar med KOORIMPS tilleggskrav.

Reaksjonsmønster ved brudd på kravene

TINE + Nortura (Gilde og PRIOR) + Kjøtt- og fjørfebransjens landsforbund
 GENO + TYR (Norsk Kjøttfeavslag) + Norsvin + Norsk Fjølfeag + Norsk Sau og Geit
 og Gjensidige forsikring er avtalepartner i Husdyrnæringens koordineringsenhet
 for smittebeskyttelse ved import (KOORIMP)

Det foreligger avtale mellom organisasjonene bak KOORIMP om å vurdere nødvendige tiltak dersom tilleggskravene ikke er oppfylt ved import av levende småfe.

KSL: Å kunne dokumentere at KOORIMP tilleggskrav er oppfylt ved import av dyr er et krav i landbrukets kvalitetssystem (KSL). Manglende oppfyllelse av KOORIMP tilleggskrav kan gi KSL-trekk for melk- og kjøttproduksjon. For å unngå KSL-trekk på slakt krever kjøttbransjen at *all* kjøttproduksjon fra gården, det vil si alle dyreslag hvor det er utarbeidet KSL-krav, oppfyller KSL-standarden.

Forsikring: I forbindelse med forsikringsutbetalinger risikerer dyreeiere som ikke følger KOORIMPs tilleggskrav ved importer å få avkorting i erstatningen.

Avlsarbeid og livdyromsetning: I tillegg kan avlsorganisasjonene nekte å ta inn dyr til teststasjoner, levere sæd til og utføre semintjenester i besetningen. Slakteriene kan nekte omsetning og formidling av levende dyr til og fra besetningen.

Ansvar: Import av levende dyr vil alltid innebære en risiko for å få inn sykdommer. Å følge KOORIMP tilleggskrav reduserer risikoen. Mange av de sykdommene som det blir stilt tilleggskrav om kan spre seg lett mellom dyr og besetninger. Å følge opp tilleggskravene handler om å opptre ansvarlig for dyrehelse, velferd og økonomi i både egen og andres husdyrproduksjon.

Vedlegg 1: Koorimp sinksulfat fotbad småfe 2024

Vedlegg 2: Dokumentasjon diagnostikk og behandling føres i eget skjema, se *Koorimp diagnostikk dokumentasjon småfe 2024*